

Constitutia din 31/10/2003

Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 767 din 31/10/2003

Modificata si completata prin Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 , publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicata de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constitutie, cu reactualizarea denumirilor si dându-se textelor o noua numerotare (art. 152 a devenit, în forma republicata, art. 156). Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 a fost aprobata prin referendumul national din 18-19 octombrie 2003 si a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicarii în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotărârii Curtii Constitutionale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului national din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constitutiei României. Constitutia României, în forma initiala, a fost adoptata în sedinta Adunarii Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 si a intrat în vigoare în urma aprobarii ei prin referendumul national din 8 decembrie 1991.

TITLUL I Principii generale

ARTICOLUL 1

Statul român

- (1) România este stat national, suveran si independent, unitar si indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului român este republica.
- (3) România este stat de drept, democratic si social, în care demnitatea omului, drepturile si libertatile cetatenilor, libera dezvoltare a personalitatii umane, dreptatea si pluralismul politic reprezinta valori supreme, în spiritul traditiilor democratice ale poporului român si idealurilor Revolutiei din decembrie 1989, si sunt garantate.
- (4) Statul se organizeaza potrivit principiului separatiei si echilibrului puterilor - legislativa, executiva si judecatoreasca - în cadrul democratiei constitutionale
- (5) În România, respectarea Constitutiei, a suprematiei sale si a legilor este obligatorie.

ARTICOLUL 2

Suveranitatea

- (1) Suveranitatea nationala apartine poporului român, care o exercita prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice si corecte, precum si prin referendum.
- (2) Nici un grup si nici o persoana nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

ARTICOLUL 3

Teritoriul

- (1) Teritoriul României este inalienabil.
- (2) Frontierele tarii sunt consfintite prin lege organica, cu respectarea principiilor si a celorlalte norme general admise ale dreptului international.
- (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orase si judete. În conditiile legii, unele orase sunt declarate municipii.
- (4) Pe teritoriul statului român nu pot fi stramutate sau colonizate populatii straine.

ARTICOLUL 4

Unitatea poporului si egalitatea între cetateni

- (1) Statul are ca fundament unitatea poporului român si solidaritatea cetatenilor sai.
- (2) România este patria comuna si indivizibila a tuturor cetatenilor sai, fara deosebire de rasa, de nationalitate, de origine etnica, de limba, de religie, de sex, de opinie, de apartenenta politica, de avere sau de origine sociala.

ARTICOLUL 5

Cetatenia

- (1) Cetatenia româna se dobândește, se pastreaza sau se pierde în conditiile prevazute de legea organica.
- (2) Cetatenia româna nu poate fi retrasa aceuia care a dobândit-o prin nastere.

ARTICOLUL 6

Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaste si garanteaza persoanelor apartinand minoritatilor nationale dreptul la pastrarea, la dezvoltarea si la exprimarea identitatii lor etnice, culturale, lingvistice si religioase.

(2) Masurile de protectie luate de stat pentru pastrarea, dezvoltarea si exprimarea identitatii persoanelor apartinand minoritatilor nationale trebuie sa fie conforme cu principiile de egalitate si de nediscriminare in raport cu ceilalti cetateni romani.

ARTICOLUL 7

Românii din strainatate

Statul sprijina intarirea legaturilor cu românii din afara frontierelor tarii si actioneaza pentru pastrarea, dezvoltarea si exprimarea identitatii lor etnice, culturale, lingvistice si religioase, cu respectarea legislatiei statului ai carui cetateni sunt.

ARTICOLUL 8

Pluralismul si partidele politice

(1) Pluralismul in societatea romaneasca este o conditie si o garantie a democratiei constitutionale.

(2) Partidele politice se constituie si isi desfasoara activitatea in conditiile legii. Ele contribuie la definirea si la exprimarea vointei politice a cetatenilor, respectand suveranitatea nationala, integritatea teritoriala, ordinea de drept si principiile democratiei.

ARTICOLUL 9

Sindicatele, patronatele si asociatiile profesionale

Sindicatele, patronatele si asociatiile profesionale se constituie si isi desfasoara activitatea potrivit statutelor lor, in conditiile legii. Ele contribuie la apararea drepturilor si la promovarea intereselor profesionale, economice si sociale ale membrilor lor.

ARTICOLUL 10

Relatii internationale

România întretine si dezvolta relatii pasnice cu toate statele si, in acest cadru, relatii de buna vecinatate, întemeiate pe principiile si pe celelalte norme general admise ale dreptului international.

ARTICOLUL 11

Dreptul international si dreptul intern

(1) Statul român se obliga sa îndeplineasca întocmai si cu buna-credinta obligatiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) In cazul in care un tratat la care România urmeaza sa devina parte cuprinde dispozitii contrare Constitutiei, ratificarea lui poate avea loc numai dupa revizuirea Constitutiei.

ARTICOLUL 12

Simboluri nationale

(1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt asezate vertical, in ordinea urmatoare începând de la lance: albastru, galben, rosu.

(2) Ziua nationala a României este 1 Decembrie.

(3) Imnul national al României este "Desteapta-te române".

(4) Stema tarii si sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

ARTICOLUL 13

Limba oficiala

In România, limba oficiala este limba româna.

ARTICOLUL 14

Capitala

Capitala României este municipiul Bucuresti.

TITLUL II

Drepturile, libertatile si îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I

Dispozitii comune

ARTICOLUL 15

Universalitatea

(1) Cetatenii beneficiaza de drepturile si de libertatile consacrate prin Constitutie si prin alte legi si au obligatiile prevazute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu exceptia legii penale sau contraventionale mai favorabile.

ARTICOLUL 16

Egalitatea în drepturi

(1) Cetatenii sunt egali în fata legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminari.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Functiile si demnitatile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în conditiile legii, de persoanele care au cetatenia româna si domiciliul în tara. Statul român garanteaza egalitatea de sanse între femei si barbati pentru ocuparea acestor functii si demnitati.

(4) În conditiile aderarii României la Uniunea Europeana, cetatenii Uniunii care îndeplinesc cerintele legii organice au dreptul de a alege si de a fi ales în autoritatile administratiei publice locale.

ARTICOLUL 17

Cetatenii români în strainatate

Cetatenii români se bucura în strainatate de protectia statului român si trebuie sa-si îndeplineasca obligatiile, cu exceptia acelor ce nu sunt compatibile cu absenta lor din tara.

ARTICOLUL 18

Cetatenii straini si apatrizii

(1) Cetatenii straini si apatrizii care locuiesc în România se bucura de protectia generala a persoanelor si a averilor, garantata de Constitutie si de alte legi.

(2) Dreptul de azil se acorda si se retrage în conditiile legii, cu respectarea tratatelor si a conventiilor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 19

Extradarea si expulzarea

(1) Cetateanul român nu poate fi extradat sau expulzat din România.

(2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetatenii români pot fi extradati în baza conventiilor internationale la care România este parte, în conditiile legii si pe baza de reciprocitate.

(3) Cetatenii straini si apatrizii pot fi extradati numai în baza unei conventii internationale sau în conditii de reciprocitate.

(4) Expulzarea sau extradarea se hotaraste de justitie.

ARTICOLUL 20

Tratatele internationale privind drepturile omului

(1) Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate în concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Daca exista neconcordanțe între pactele si tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, si legile interne, au prioritate reglementarile internationale, cu exceptia cazului în care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.

ARTICOLUL 21

Accesul liber la justitie

(1) Orice persoana se poate adresa justitiei pentru apararea drepturilor, a libertatilor si a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngradi exercitarea acestui drept.

(3) Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor într-un termen rezonabil.

(4) Jurisdictiile speciale administrative sunt facultative si gratuite.

CAPITOLUL II

Drepturile si libertatile fundamentale

ARTICOLUL 22

Dreptul la viața și la integritate fizică și psihică

- (1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.
- (3) Pedeapsa cu moartea este interzisă.

ARTICOLUL 23

Libertatea individuală

- (1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.
- (2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.
- (3) Reținerea nu poate depăși 24 de ore.
- (4) Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal.
- (5) În cursul urmăririi penale arestarea preventivă se poate dispune pentru cel mult 30 de zile și se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fără ca durata totală să depășească un termen rezonabil, și nu mai mult de 180 de zile.
- (6) În faza de judecată instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanța constată că nu există temeiuri noi care să justifice menținerea privării de libertate.
- (7) Încheierile instanței privind măsura arestării preventive sunt supuse cailor de atac prevăzute de lege.
- (8) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.
- (9) Punerea în libertate a celui reținut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au disparut, precum și în alte situații prevăzute de lege.
- (10) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cautiune.
- (11) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.
- (12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii.
- (13) Sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală.

ARTICOLUL 24

Dreptul la apărare

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

ARTICOLUL 25

Libera circulație

- (1) Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat. Legea stabilește condițiile exercitării acestui drept.
- (2) Fiecarui cetățean îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în țară.

ARTICOLUL 26

Viața intimă, familială și privată

- (1) Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.
- (2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalca drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.

ARTICOLUL 27

Inviolabilitatea domiciliului

- (1) Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia.
- (2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru următoarele situații:
 - a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;
 - b) înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;
 - c) apararea securității naționale sau a ordinii publice;

d) prevenirea raspândirii unei epidemii.

(3) Perchezitia se dispune de judecator si se efectueaza în conditiile si în formele prevazute de lege.

(4) Perchezitiile în timpul noptii sunt interzise, în afara de cazul infractiunilor flagrante.

ARTICOLUL 28

Secretul corespondentei

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimeri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

ARTICOLUL 29

Libertatea constiintei

(1) Libertatea gândirii si a opiniilor, precum si libertatea credintelor religioase nu pot fi îngradite sub nici o forma. Nimeni nu poate fi constrâns sa adopte o opinie ori sa adere la o credinta religioasa, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea constiintei este garantata; ea trebuie sa se manifeste în spirit de toleranta si de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere si se organizeaza potrivit statutelor proprii, în conditiile legii.

(4) În relatiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau actiuni de învrajbire religioasa.

(5) Cultele religioase sunt autonome fata de stat si se bucura de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistentei religioase în armata, în spitale, în penitenciare, în azile si în orfelinate.

(6) Parintii sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educatia copiilor minori a caror raspundere le revine.

ARTICOLUL 30

Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credintelor si libertatea creatiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisa.

(3) Libertatea presei implica si libertatea de a înfiinta publicatii.

(4) Nici o publicatie nu poate fi suprimata.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masa obligatia de a face publica sursa finantarii.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viata particulara a persoanei si nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, îndemnul la razboi de agresiune, la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Raspunderea civila pentru informatia sau pentru creatia adusa la cunostinta publica revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestarii artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în conditiile legii. Delictele de presa se stabilesc prin lege.

ARTICOLUL 31

Dreptul la informatie

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informatie de interes public nu poate fi îngradit.

(2) Autoritatile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra treburilor publice si asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informatie nu trebuie sa prejudicieze masurile de protectie a tinerilor sau securitatea nationala.

(4) Mijloacele de informare în masa, publice si private, sunt obligate sa asigure informarea corecta a opiniei publice.

(5) Serviciile publice de radio si de televiziune sunt autonome. Ele trebuie sa garanteze grupurilor sociale si politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii si controlul parlamentar asupra activitatii lor se reglementeaza prin lege organica.

ARTICOLUL 32

Dreptul la învatatura

(1) Dreptul la învatatura este asigurat prin învatământul general obligatoriu, prin învatământul liceal si prin cel profesional, prin învatământul superior, precum si prin alte forme de instructie si de perfectionare.

(2) Învatământul de toate gradele se desfasoara în limba româna. În conditiile legii, învatământul se poate desfasura si într-o limba de circulatie internationala.

(3) Dreptul persoanelor aparținând minoritatilor nationale de a învata limba lor materna si dreptul de a putea fi instruite în aceasta limba sunt garantate; modalitatile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

(4) Învatământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acorda burse sociale de studii copiilor si tinerilor proveniti din familii defavorizate si celor institutionalizati, în conditiile legii.

(5) Învățământul de toate gradele se desfășoară în unități de stat, particulare și confesionale, în condițiile legii.

(6) Autonomia universitară este garantată.

(7) Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege.

ARTICOLUL 33

Accesul la cultură

(1) Accesul la cultură este garantat, în condițiile legii.

(2) Libertatea persoanei de a-și dezvolta spiritualitatea și de a accede la valorile culturii naționale și universale nu poate fi îngradită.

(3) Statul trebuie să asigure păstrarea identității spirituale, sprijinirea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea și conservarea moștenirii culturale, dezvoltarea creativității contemporane, promovarea valorilor culturale și artistice ale României în lume.

ARTICOLUL 34

Dreptul la ocrotirea sănătății

(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice.

(3) Organizarea asistenței medicale și a sistemului de asigurări sociale pentru boală, accidente, maternitate și recuperare, controlul exercitării profesiilor medicale și a activităților paramedicale, precum și alte măsuri de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

ARTICOLUL 35

Dreptul la mediu sănătos

(1) Statul recunoaște dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic.

(2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.

(3) Persoanele fizice și juridice au îndatorirea de a proteja și a ameliora mediul înconjurător.

ARTICOLUL 36

Dreptul de vot

(1) Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împlinită până în ziua alegerilor inclusiv.

(2) Nu au drept de vot debilii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.

ARTICOLUL 37

Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidații trebuie să fi împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.

ARTICOLUL 38

Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii români au dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European.

ARTICOLUL 39

Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.

ARTICOLUL 40

Dreptul de asociere

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.

(2) Partidele sau organizatiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militeaza împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranitatii, a integritatii sau a independentei României sunt neconstituționale.

(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații, membrii activi ai armatei, polițiștii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.

(4) Asociațiile cu caracter secret sunt interzise.

ARTICOLUL 41

Munca și protecția socială a muncii

(1) Dreptul la muncă nu poate fi îngradit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.

(2) Salariatii au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege.

(3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.

(4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații.

(5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

ARTICOLUL 42

Interzicerea muncii forțate

(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie munca forțată:

a) activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum și cele desfășurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință;

b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege.

ARTICOLUL 43

Dreptul la grevă

(1) Salariații au dreptul la grevă pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale.

(2) Legea stabilește condițiile și limitele exercitării acestui drept, precum și garanțiile necesare asigurării serviciilor esențiale pentru societate.

ARTICOLUL 44

Dreptul de proprietate privată

(1) Dreptul de proprietate, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate. Conținutul și limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.

(2) Proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe baza de reciprocitate, în condițiile prevăzute prin lege organică, precum și prin moștenire legală.

(3) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu deapta și prealabilă despăgubire.

(4) Sunt interzise nationalizarea sau orice alte măsuri de trecere silită în proprietate publică a unor bunuri pe baza apartenenței sociale, etnice, religioase, politice sau de altă natură discriminatorie a titularilor.

(5) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi subsolul oricărei proprietăți imobiliare, cu obligația de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor, precum și pentru alte daune imputabile autorității.

(6) Despăgubirile prevăzute în alineatele (3) și (5) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin justiție.

(7) Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.

(8) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezuma.

(9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

ARTICOLUL 45

Libertatea economică

Accesul liber al persoanei la o activitate economică, liberă inițiativă și exercitarea acestora în condițiile legii sunt garantate.

ARTICOLUL 46

Dreptul la moștenire

Dreptul la moștenire este garantat.

ARTICOLUL 47

Nivelul de trai

- (1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent.
- (2) Cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de somaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege. Cetățenii au dreptul și la măsuri de asistență socială, potrivit legii.

ARTICOLUL 48

Familia

- (1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.
- (2) Condițiile de încheiere, de desfășurare și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă.
- (3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie.

ARTICOLUL 49

Protecția copiilor și a tinerilor

- (1) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.
- (2) Statul acordă alocatii pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecție socială a copiilor și a tinerilor se stabilesc prin lege.
- (3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dauna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.
- (4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați.
- (5) Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării.

ARTICOLUL 50

Protecția persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucură de protecție specială. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor.

ARTICOLUL 51

Dreptul de petiționare

- (1) Cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor.
- (2) Organizațiile legal constituite au dreptul să adreseze petiții exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezintă.
- (3) Exercițarea dreptului de petiționare este scutită de taxă.
- (4) Autoritățile publice au obligația să răspundă la petiții în termenele și în condițiile stabilite potrivit legii.

ARTICOLUL 52

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

- (1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.
- (2) Condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică.
- (3) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistratilor care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

ARTICOLUL 53

Restrângerea exercitării unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.
- (2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.

CAPITOLUL III

Îndatoririle fundamentale

ARTICOLUL 54

Fidelitatea fata de tara

- (1) Fidelitatea fata de tara este sacra.
- (2) Cetatenii carora le sunt încredintate functii publice, precum si militarii, raspund de îndeplinirea cu credinta a obligatiilor ce le revin si, în acest scop, vor depune jurământul cerut de lege.

ARTICOLUL 55

Apararea tarii

- (1) Cetatenii au dreptul si obligatia sa apere România.
- (2) Conditiiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organica.
- (3) Cetatenii pot fi încorporati de la vârsta de 20 de ani si pâna la vârsta de 35 de ani, cu exceptia voluntarilor, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 56

Contributii financiare

- (1) Cetatenii au obligatia sa contribuie, prin impozite si prin taxe, la cheltuielile publice.
- (2) Sistemul legal de impuneri trebuie sa asigure asezarea justa a sarcinilor fiscale.
- (3) Orice alte prestatii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situatii exceptionale.

ARTICOLUL 57

Exercitarea drepturilor si a libertatilor

Cetatenii români, cetatenii straini si apatrizii trebuie sa-si exercite drepturile si libertatile constitutionale cu buna-credinta, fara sa încalce drepturile si libertatile celorlalti.

CAPITOLUL IV

Avocatul Poporului

ARTICOLUL 58

Numirea si rolul

- (1) Avocatul Poporului este numit pe o durata de 5 ani pentru apararea drepturilor si libertatilor persoanelor fizice. Adjunctii Avocatului Poporului sunt specializati pe domenii de activitate.
- (2) Avocatul Poporului si adjunctii sai nu pot îndeplini nici o alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învățământul superior.
- (3) Organizarea si functionarea institutiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 59

Exercitarea atributiilor

- (1) Avocatul Poporului își exercita atributiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile si în libertatile lor, în limitele stabilite de lege.
- (2) Autoritatile publice sunt obligate sa asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atributiilor sale.

ARTICOLUL 60

Raportul în fata Parlamentului

Avocatul Poporului prezinta celor doua Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot contine recomandari privind legislatia sau masuri de alta natura, pentru ocrotirea drepturilor si a libertatilor cetatenilor.

TITLUL III

Autoritatile publice

CAPITOLUL I

Parlamentul

SECTIUNEA 1

ARTICOLUL 61

Rolul si structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român si unica autoritate legiuitoare a tarii.

(2) Parlamentul este alcatuit din Camera Deputatilor si Senat.

ARTICOLUL 62

Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizatiile cetatenilor aparținând minoritatilor nationale, care nu întrunesc în alegeri numarul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în conditiile legii electorale. Cetatenii unei minoritati nationale pot fi reprezentati numai de o singura organizatie.

(3) Numarul deputatilor si al senatorilor se stabileste prin legea electorala, în raport cu populatia tarii.

ARTICOLUL 63

Durata mandatului

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungeste de drept în stare de mobilizare, de razboi, de asediu sau de urgenta, pâna la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputatilor si pentru Senat se desfasoara în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întruneste, la convocarea Presedintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungeste pâna la întrunirea legala a noului Parlament. În aceasta perioada nu poate fi revizuita Constitutia si nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continua procedura în noul Parlament.

ARTICOLUL 64

Organizarea interna

(1) Organizarea si functionarea fiecarei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevazute în bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Camera își alege un birou permanent. Presedintele Camerei Deputatilor si presedintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. Ceilalti membri ai birourilor permanente sunt alesi la începutul fiecarei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocati înainte de expirarea mandatului.

(3) Deputatii si senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecarei Camere.

(4) Fiecare Camera își constituie comisii permanente si poate institui comisii de ancheta sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente si comisiile parlamentare se alcatuiesc potrivit configuratiei politice a fiecarei Camere.

ARTICOLUL 65

Sedintele Camerelor

(1) Camera Deputatilor si Senatul lucreaza în sedinte separate.

(2) Camerele își desfasoara lucrarile si în sedinte comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor, pentru:

a) primirea mesajului Presedintelui României;

b) aprobarea bugetului de stat si a bugetului asigurarilor sociale de stat;

c) declararea mobilizarii totale sau partiale;

d) declararea starii de razboi;

e) suspendarea sau încetarea ostilitatilor militare;

f) aprobarea strategiei nationale de aparare a tarii;

g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;

h) numirea, la propunerea Presedintelui României, a directorilor serviciilor de informatii si exercitarea controlului asupra activitatii acestor servicii;

i) numirea Avocatului Poporului;

j) stabilirea statutului deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;

k) îndeplinirea altor atributii care, potrivit Constitutiei sau regulamentului, se exercita în sedinta comuna.

ARTICOLUL 66

Sesiuni

(1) Camera Deputatilor si Senatul se întrunesc în doua sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie si nu poate depasi sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie si nu poate depasi sfârșitul lunii decembrie.

(2) Camera Deputatilor si Senatul se întrunesc si în sesiuni extraordinare, la cererea Presedintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numarul deputatilor sau al senatorilor.

(3) Convocarea Camerelor se face de presedintii acestora.

ARTICOLUL 67

Actele juridice si cvorumul legal

Camera Deputatilor si Senatul adopta legi, hotărâri si motiuni, în prezenta majoritatii membrilor.

ARTICOLUL 68

Caracterul public al sedintelor

(1) Sedintele celor doua Camere sunt publice.

(2) Camerele pot hotărâ ca anumite sedinte sa fie secrete.

SECTIUNEA a 2-a

Statutul deputatilor si al senatorilor

ARTICOLUL 69

Mandatul reprezentativ

(1) În exercitarea mandatului, deputatii si senatorii sunt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

ARTICOLUL 70

Mandatul deputatilor si al senatorilor

(1) Deputatii si senatorii intra în exercitiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub conditia validarii alegerii si a depunerii jurământului. Jurământul se stabileste prin lege organica.

(2) Calitatea de deputat sau de senator înceteaza la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

ARTICOLUL 71

Incompatibilitati

(1) Nimeni nu poate fi, în acelasi timp, deputat si senator.

(2) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibila cu exercitarea oricărei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de membru al Guvernului.

(3) Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 72

Imunitatea parlamentara

(1) Deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

(2) Deputatii si senatorii pot fi urmariti si trimisi în judecata penala pentru fapte care nu au legatura cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara încuviintarea Camerei din care fac parte, dupa ascultarea lor. Urmărirea si trimiterea în judecata penala se pot face numai de catre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie. Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie.

(3) În caz de infractiune flagranta, deputatii sau senatorii pot fi retinuti si supusi perchezitiei. Ministrul justitiei îl va informa neîntârziat pe presedintele Camerei asupra retinerii si a perchezitiei. În cazul în care Camera sesizata constata ca nu exista temei pentru retinere, va dispune imediat revocarea acestei masuri.

SECTIUNEA a 3-a

Legiferarea

ARTICOLUL 73

Categorii de legi

(1) Parlamentul adopta legi constitutionale, legi organice si legi ordinare.

(2) Legile constitutionale sunt cele de revizuire a Constitutiei.

(3) Prin lege organica se reglementeaza:

a) sistemul electoral; organizarea si functionarea Autoritatii Electorale Permanente;

b) organizarea, functionarea si finantarea partidelor politice;

c) statutul deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;

d) organizarea si desfasurarea referendumului;

e) organizarea Guvernului si a Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;

f) regimul starii de mobilizare partiala sau totala a fortelor armate si al starii de razboi;

g) regimul starii de asediu si al starii de urgenta;

h) infractiunile, pedepsele si regimul executarii acestora;

i) acordarea amnistiei sau a gratierii colective;

j) statutul functionarilor publici;

k) contenciosul administrativ;

l) organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instantelor judecatoresti, a Ministerului Public si a Curtii de Conturi;

m) regimul juridic general al proprietatii si al mostenirii;

n) organizarea generala a invatamântului;

o) organizarea administratiei publice locale, a teritoriului, precum si regimul general privind autonomia locala;

p) regimul general privind raporturile de munca, sindicatele, patronatele si protectia sociala;

r) statutul minoritatilor nationale din România;

s) regimul general al cultelor;

t) celelalte domenii pentru care în Constitutie se prevede adoptarea de legi organice.

ARTICOLUL 74

Initiativa legislativa

(1) Initiativa legislativa apartine, dupa caz, Guvernului, deputatilor, senatorilor sau unui numar de cel putin 100.000 de cetateni cu drept de vot. Cetatenii care își manifesta dreptul la initiativa legislativa trebuie sa provina din cel putin un sfert din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete, respectiv în municipiul Bucuresti, trebuie sa fie înregistrate cel putin 5.000 de semnături în sprijinul acestei initiativ.

(2) Nu pot face obiectul initiativiei legislative a cetatenilor problemele fiscale, cele cu caracter international, amnistia si gratierea.

(3) Guvernul își exercita initiativa legislativa prin transmiterea proiectului de lege catre Camera competenta sa îl adopte, ca prima Camera sesizata.

(4) Deputatii, senatorii si cetatenii care exercita dreptul la initiativa legislativa pot prezenta propuneri legislative numai în forma ceruta pentru proiectele de legi.

(5) Propunerile legislative se supun dezbaterii mai întâi Camerei competente sa le adopte, ca prima Camera sesizata.

ARTICOLUL 75

Sesizarea Camerelor

(1) Se supun spre dezbatare si adoptare Camerei Deputatilor, ca prima Camera sesizata, proiectele de legi si propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internationale si a masurilor legislative ce rezulta din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum si proiectele legilor organice prevazute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) si (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) si (5) si articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii si adoptarii, ca prima Camera sesizata, Senatului.

(2) Prima Camera sesizata se pronunta în termen de 45 de zile. Pentru coduri si alte legi de complexitate deosebita termenul este de 60 de zile. În cazul depasirii acestor termene se considera ca proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(3) Dupa adoptare sau respingere de catre prima Camera sesizata, proiectul sau propunerea legislativa se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

(4) În cazul în care prima Camera sesizata adopta o prevedere care, potrivit alineatului (1), intra în competenta sa decizionala, prevederea este definitiv adoptata daca si cea de-a doua Camera este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectiva, legea se întoarce la prima Camera sesizata, care va decide definitiv în procedura de urgenta.

(5) Dispozitiile alineatului (4) referitoare la întoarcerea legii se aplica în mod corespunzator si în cazul în care Camera decizionala adopta o prevedere pentru care competenta decizionala apartine primei Camere.

ARTICOLUL 76

Adoptarea legilor si a hotarârilor

(1) Legile organice si hotarârile privind regulamentele Camerelor se adopta cu votul majoritatii membrilor fiecarei Camere.

(2) Legile ordinare si hotarârile se adopta cu votul majoritatii membrilor prezenti din fiecare Camera.

(3) La cererea Guvernului sau din proprie initiativa, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedura de urgenta, stabilita potrivit regulamentului fiecarei Camere.

ARTICOLUL 77

Promulgarea legii

(1) Legea se trimite, spre promulgare, Presedintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.

(2) Înainte de promulgare, Presedintele poate cere Parlamentului, o singura data, reexaminarea legii.

(3) Daca Presedintele a cerut reexaminarea legii ori daca s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate dupa reexaminare sau de la primirea deciziei Curtii Constitutionale, prin care i s-a confirmat constitutionalitatea.

ARTICOLUL 78

Intrarea în vigoare a legii

Legea se publica în Monitorul Oficial al României si intra în vigoare la 3 zile de la data publicarii sau la o data ulterioara prevazuta în textul ei.

ARTICOLUL 79

Consiliul Legislativ

(1) Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizeaza proiectele de acte normative în vederea sistematizarii, unificarii si coordonarii întregii legislatii. El tine evidenta oficiala a legislatiei României.

(2) Înfiintarea, organizarea si functionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organica.

CAPITOLUL II

Presedintele României

ARTICOLUL 80

Rolul Presedintelui

(1) Presedintele României reprezinta statul român si este garantul independentei nationale, al unitatii si al integritatii teritoriale a tarii.

(2) Presedintele României vegheaza la respectarea Constitutiei si la buna functionare a autoritatilor publice. În acest scop, Presedintele exercita functia de mediere între puterile statului, precum si între stat si societate.

ARTICOLUL 81

Alegerea Presedintelui

(1) Presedintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegatorilor înscrisi în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidati nu a întrunit aceasta majoritate, se organizeaza al doilea tur de scrutin, între primii doi candidati stabiliti în ordinea numarului de voturi obtinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obtinut cel mai mare numar de voturi.

(4) Nici o persoana nu poate îndeplini functia de Presedinte al României decât pentru cel mult doua mandate. Acestea pot fi si succesive.

ARTICOLUL 82

Validarea mandatului si depunerea jurământului

(1) Rezultatul alegerilor pentru functia de Presedinte al României este validat de Curtea Constitutionala.

(2) Candidatul a carui alegere a fost validata depune în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, urmatorul jurământ:

"Jur sa-mi daruiesc toata puterea si priceperea pentru propasirea spirituala si materiala a poporului român, sa respect Constitutia si legile tarii, sa apar democratia, drepturile si libertatile fundamentale ale cetatenilor, suveranitatea, independenta, unitatea si integritatea teritoriala a României. Asa sa-mi ajute Dumnezeu!".

ARTICOLUL 83

Durata mandatului

(1) Mandatul Presedintelui României este de 5 ani si se exercita de la data depunerii jurământului.

(2) Presedintele României îsi exercita mandatul pâna la depunerea jurământului de Presedintele nou ales.

(3) Mandatul Președintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

ARTICOLUL 84

Incompatibilități și imunități

(1) În timpul mandatului, Președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată.

(2) Președintele României se bucură de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplică în mod corespunzător.

ARTICOLUL 85

Numirea Guvernului

(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

(3) Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevăzută la alineatul (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru.

ARTICOLUL 86

Consultarea Guvernului

Președintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită.

ARTICOLUL 87

Participarea la ședințele Guvernului

(1) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului-ministru, în alte situații.

(2) Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.

ARTICOLUL 88

Mesaje

Președintele României adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii.

ARTICOLUL 89

Dizolvarea Parlamentului

(1) După consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de învestitură.

(2) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui României și nici în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență.

ARTICOLUL 90

Referendumul

Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.

ARTICOLUL 91

Atribuții în domeniul politicii externe

(1) Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Președintele, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai României și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentanții diplomați ai altor state sunt acreditați pe lângă Președintele României.

ARTICOLUL 92

Atribuții în domeniul apărării

(1) Presedintele României este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

(2) El poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau totală a forțelor armate. Numai în cazuri excepționale, hotărârea Președintelui se supune ulterior aprobării Parlamentului, în cel mult 5 zile de la adoptare.

(3) În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele României ia măsuri pentru respingerea agresiunii și le aduce neîntârziat la cunostința Parlamentului, printr-un mesaj. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

(4) În caz de mobilizare sau de război Parlamentul își continuă activitatea pe toată durata acestor stări, iar dacă nu se află în sesiune, se convoacă de drept în 24 de ore de la declararea lor.

ARTICOLUL 93

Măsuri excepționale

(1) Președintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale și solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

(2) Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea stării de asediu sau a stării de urgență și funcționează pe toată durata acestora.

ARTICOLUL 94

Alte atribuții

Președintele României îndeplinește și următoarele atribuții:

- a) conferă decorații și titluri de onoare;
- b) acordă gradele de mareșal, de general și de amiral;
- c) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege;
- d) acordă grațierea individuală.

ARTICOLUL 95

Suspendarea din funcție

(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalca prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședința comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul deputaților și senatorilor și se aduce, neîntârziat, la cunostința Președintelui.

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.

ARTICOLUL 96

Punerea sub acuzare

(1) Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților și senatorilor, pot hotărî punerea sub acuzare a Președintelui României pentru înaltă trădare.

(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi inițiată de majoritatea deputaților și senatorilor și se aduce, neîntârziat, la cunostința Președintelui României pentru a putea da explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) De la data punerii sub acuzare și până la data demiterii Președintele este suspendat de drept.

(4) Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție. Președintele este demis de drept la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

ARTICOLUL 97

Vacanța funcției

(1) Vacanța funcției de Președinte al României intervine în caz de demisie, de demitere din funcție, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

(2) În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Președinte.

ARTICOLUL 98

Interimatul funcției

(1) Dacă funcția de Președinte devine vacantă ori dacă Președintele este suspendat din funcție sau dacă se află în imposibilitate temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de președintele Senatului sau de președintele Camerei Deputaților.

(2) Atribuțiile prevăzute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului funcției prezidențiale.

ARTICOLUL 99

Daca persoana care asigura interimatul functiei de Presedinte al României savârseste fapte grave, prin care se încalca prevederile Constitutiei, se aplica articolul 95 si articolul 98.

ARTICOLUL 100

Actele Presedintelui

(1) În exercitarea atributiilor sale, Presedintele României emite decrete care se publica în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenta decretului.

(2) Decretele emise de Presedintele României în exercitarea atributiilor sale prevazute în articolul 91 alineatele (1) si (2), articolul 92 alineatele (2) si (3), articolul 93 alineatul (1) si articolul 94 literele a), b) si d) se contrasemneaza de primul-ministru.

ARTICOLUL 101

Indemnizatia si celelalte drepturi

Indemnizatia si celelalte drepturi ale Presedintelui României se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III Guvernul

ARTICOLUL 102

Rolul si structura

(1) Guvernul, potrivit programului sau de guvernare acceptat de Parlament, asigura realizarea politicii interne si externe a tarii si exercita conducerea generala a administratiei publice.

(2) În îndeplinirea atributiilor sale, Guvernul coopereaza cu organismele sociale interesate.

(3) Guvernul este alcatuit din prim-ministru, ministri si alti membri stabiliti prin lege organica.

ARTICOLUL 103

Învestitura

(1) Presedintele României desemneaza un candidat pentru functia de prim-ministru, în urma consultarii partidului care are majoritatea absoluta în Parlament ori, daca nu exista o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

(2) Candidatul pentru functia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului si a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul si lista Guvernului se dezbat de Camera Deputatilor si de Senat, în sedinta comuna. Parlamentul acorda încredere Guvernului cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

ARTICOLUL 104

Jurământul de credinta

(1) Primul-ministru, ministrii si ceilalti membri ai Guvernului vor depune individual, în fata Presedintelui României, jurământul de la articolul 82.

(2) Guvernul în întregul sau si fiecare membru în parte isi exercita mandatul, începând de la data depunerii jurământului.

ARTICOLUL 105

Incompatibilitati

(1) Functia de membru al Guvernului este incompatibila cu exercitarea altei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibila cu exercitarea unei functii de reprezentare profesionala salarizate în cadrul organizatiilor cu scop comercial.

(2) Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 106

Încetarea functiei de membru al Guvernului

Functia de membru al Guvernului înceteaza în urma demisiei, a revocarii, a pierderii drepturilor electorale, a starii de incompatibilitate, a decesului, precum si în alte cazuri prevazute de lege.

ARTICOLUL 107

Primul-ministru

(1) Primul-ministru conduce Guvernul si coordoneaza activitatea membrilor acestuia, respectând atributiile ce le revin. De asemenea, prezinta Camerei Deputatilor sau Senatului rapoarte si declaratii cu privire la politica Guvernului, care se dezbat cu prioritate.

(2) Presedintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru.

(3) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Presedintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

ARTICOLUL 108

Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe.

(2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanțele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituțiilor interesate.

ARTICOLUL 109

Răspunderea membrilor Guvernului

(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

(2) Numai Camera Deputaților, Senatul și Presedintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exerciciul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Presedintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

ARTICOLUL 110

Încetarea mandatului

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale.

(2) Guvernul este demis la data retragerii de către Parlament a încrederii acordate sau dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, ori este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile mai mult de 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute în alineatul (2) sunt aplicabile prevederile articolului 103.

(4) Guvernul al cărui mandat a încetat potrivit alineatelor (1) și (2) îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, până la depunerea jurământului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV

Raporturile Parlamentului cu Guvernul

ARTICOLUL 111

Informarea Parlamentului

(1) Guvernul și celelalte organe ale administrației publice, în cadrul controlului parlamentar al activității lor, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul președinților acestora. În cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea informații este obligatorie.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li s-a solicitat prezența, participarea lor este obligatorie.

ARTICOLUL 112

Întrebări, interpelări și motiuni simple

(1) Guvernul și fiecare dintre membrii săi au obligația să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în condițiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului.

(2) Camera Deputaților sau Senatul poate adopta o motiune simplă prin care să-și exprime poziția cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.

ARTICOLUL 113

Motiunea de cenzură

(1) Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei motiuni de cenzură, cu votul majorității deputaților și senatorilor.

(2) Motiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin o patrimă din numărul total al deputaților și senatorilor și se comunică Guvernului la data depunerii.

(3) Motiunea de cenzura se dezbate dupa 3 zile de la data când a fost prezentata în sedinta comuna a celor doua Camere.

(4) Daca motiunea de cenzura a fost respinsa, deputatii si senatorii care au semnat-o nu mai pot initia, în aceeasi sesiune, o noua motiune de cenzura, cu exceptia cazului în care Guvernul își angajeaza raspunderea potrivit articolului 114.

ARTICOLUL 114

Angajarea raspunderii Guvernului

(1) Guvernul își poate angaja raspunderea în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, asupra unui program, a unei declaratii de politica generala sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis daca o motiune de cenzura, depusa în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaratiei de politica generala sau a proiectului de lege, a fost votata în conditiile articolului 113.

(3) Daca Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, dupa caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se considera adoptat, iar aplicarea programului sau a declaratiei de politica generala devine obligatorie pentru Guvern.

(4) În cazul în care Presedintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterile acestea se va face în sedinta comuna a celor doua Camere.

ARTICOLUL 115

Delegarea legislativa

(1) Parlamentul poate adopta o lege speciala de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonante în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul si data pâna la care se pot emite ordonante.

(3) Daca legea de abilitare o cere, ordonantele se supun aprobarii Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pâna la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonantei.

(4) Guvernul poate adopta ordonante de urgenta numai în situatii extraordinare a caror reglementare nu poate fi amânata, având obligatia de a motiva urgenta în cuprinsul acestora.

(5) Ordonanta de urgenta intra în vigoare numai dupa depunerea sa spre dezbateri în procedura de urgenta la Camera competenta sa fie sesizata si dupa publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, daca nu se afla în sesiune, se convoaca în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, dupa caz, de la trimitere. Daca în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizata nu se pronunta asupra ordonantei, aceasta este considerata adoptata si se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedura de urgenta. Ordonanta de urgenta cuprinzând norme de natura legii organice se aproba cu majoritatea prevazuta la articolul 76 alineatul (1).

(6) Ordonantele de urgenta nu pot fi adoptate în domeniul legilor constitutionale, nu pot afecta regimul institutiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertatile si îndatoririle prevazute de Constitutie, drepturile electorale si nu pot viza masuri de trecere silita a unor bunuri în proprietate publica.

(7) Ordonantele cu care Parlamentul a fost sesizat se aproba sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse si ordonantele ale caror efecte au încetat potrivit alineatului (3).

(8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, daca este cazul, masurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonantei.

CAPITOLUL V

Administratia publica

SECTIUNEA 1

Administratia publica centrala de specialitate

ARTICOLUL 116

Structura

(1) Ministerele se organizeaza numai în subordinea Guvernului.

(2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autoritati administrative autonome.

ARTICOLUL 117

Înfiintarea

(1) Ministerele se înfiinteaza, se organizeaza si functioneaza potrivit legii.

(2) Guvernul si ministerele, cu avizul Curtii de Conturi, pot înfiinta organe de specialitate, în subordinea lor, numai daca legea le recunoaste aceasta competenta.

(3) Autoritati administrative autonome se pot înfiinta prin lege organica.

ARTICOLUL 118

Fortele armate

(1) Armata este subordonata exclusiv vointei poporului pentru garantarea suveranitatii, a independentei si a unitatii statului, a integritatii teritoriale a tarii si a democratiei constitutionale. În conditiile legii si ale tratatelor internationale la care România este parte, armata contribuie la apararea colectiva în sistemele de alianta militara si participa la actiuni privind mentinerea sau restabilirea pacii.

(2) Structura sistemului national de aparare, pregatirea populatiei, a economiei si a teritoriului pentru aparare, precum si statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organica.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si celorlalte componente ale fortelor armate stabilite potrivit legii.

(4) Organizarea de activitati militare sau paramilitare în afara unei autoritati statale este interzisa.

(5) Pe teritoriul României pot intra, stationa, desfasura operatiuni sau trece trupe straine numai în conditiile legii sau ale tratatelor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 119

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii organizeaza si coordoneaza unitar activitatile care privesc apararea tarii si securitatea nationala, participarea la mentinerea securitatii internationale si la apararea colectiva în sistemele de alianta militara, precum si la actiuni de mentinere sau de restabilire a pacy.

SECTIUNEA a 2-a

Administratia publica locala

ARTICOLUL 120

Principii de baza

(1) Administratia publica din unitatile administrativ-teritoriale se întemeiaza pe principiile descentralizarii, autonomiei locale si deconcentrarii serviciilor publice.

(2) În unitatile administrativ-teritoriale în care cetatenii aparținând unei minoritati nationale au o pondere semnificativa se asigura folosirea limbii minoritatii nationale respective în scris si oral în relatiile cu autoritatile administratiei publice locale si cu serviciile publice deconcentrate, în conditiile prevazute de legea organica.

ARTICOLUL 121

Autoritati comunale si orasenesti

(1) Autoritatile administratiei publice, prin care se realizeaza autonomia locala în comune si în orase, sunt consiliile locale alese si primarii alesi, în conditiile legii.

(2) Consiliile locale si primarii functioneaza, în conditiile legii, ca autoritati administrative autonome si rezolva treburile publice din comune si din orase.

(3) Autoritatile prevazute la alineatul (1) se pot constitui si în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

ARTICOLUL 122

Consiliul judetean

(1) Consiliul judetean este autoritatea administratiei publice pentru coordonarea activitatii consiliilor comunale si orasenesti, în vederea realizarii serviciilor publice de interes judetean.

(2) Consiliul judetean este ales si functioneaza în conditiile legii.

ARTICOLUL 123

Prefectul

(1) Guvernul numeste un prefect în fiecare judet si în municipiul Bucuresti.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local si conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor si ale celorlalte organe ale administratiei publice centrale din unitatile administrativ-teritoriale.

(3) Atributiile prefectului se stabilesc prin lege organica.

(4) Între prefecti, pe de o parte, consiliile locale si primari, precum si consiliile judetene si presedintii acestora, pe de alta parte, nu exista raporturi de subordonare.

(5) Prefectul poate ataca, în fata instantei de contencios administrativ, un act al consiliului judetean, al celui local sau al primarului, în cazul în care considera actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

CAPITOLUL VI

Autoritatea judecatoreasca

SECTIUNEA 1

Instantele judecatoresti

ARTICOLUL 124

Înfaptuirea justitiei

(1) Justitia se înfaptuieste în numele legii.

(2) Justitia este unica, impartiala si egala pentru toti.

(3) Judecatorii sunt independenti si se supun numai legii.

ARTICOLUL 125

Statutul judecatorilor

(1) Judecatorii numiti de Presedintele României sunt inamovibili, în conditiile legii.

(2) Propunerile de numire, precum si promovarea, transferarea si sanctionarea judecatorilor sunt de competenta Consiliului Superior al Magistraturii, în conditiile legii sale organice.

(3) Functia de judecator este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învatamântul superior.

ARTICOLUL 126

Instantele judecatoresti

(1) Justitia se realizeaza prin Înalta Curte de Casatie si Justitie si prin celelalte instante judecatoresti stabilite de lege.

(2) Competenta instantelor judecatoresti si procedura de judecata sunt prevazute numai prin lege.

(3) Înalta Curte de Casatie si Justitie asigura interpretarea si aplicarea unitara a legii de catre celelalte instante judecatoresti, potrivit competentei sale.

(4) Compunerea Înaltei Curti de Casatie si Justitie si regulile de functionare a acestora se stabilesc prin lege organica.

(5) Este interzisa înfiintarea de instante extraordinare. Prin lege organica pot fi înfiintate instante specializate în anumite materii, cu posibilitatea participarii, dupa caz, a unor persoane din afara magistraturii.

(6) Controlul judecatoresc al actelor administrative ale autoritatilor publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu exceptia celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum si a actelor de comandament cu caracter militar. Instantele de contencios administrativ sunt competente sa solutioneze cererile persoanelor vatamate prin ordonante sau, dupa caz, prin dispozitii din ordonante declarate neconstitutionale.

ARTICOLUL 127

Caracterul public al dezbaterilor

Sedintele de judecata sunt publice, afara de cazurile prevazute de lege.

ARTICOLUL 128

Folosirea limbii materne si a interpretului în justitie

(1) Procedura judiciara se desfasoara în limba româna.

(2) Cetatenii români apartinând minoritatilor nationale au dreptul sa se exprime în limba materna în fata instantelor de judecata, în conditiile legii organice.

(3) Modalitatile de exercitare a dreptului prevazut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreti sau traduceri, se vor stabili astfel încât sa nu împiedice buna administrare a justitiei si sa nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesati.

(4) Cetatenii straini si apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba româna au dreptul de a lua cunostinta de toate actele si lucrarile dosarului, de a vorbi în instanta si de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

ARTICOLUL 129

Folosirea cailor de atac

Împotriva hotărârilor judecatoresti, partile interesate si Ministerul Public pot exercita caile de atac, în conditiile legii.

ARTICOLUL 130

Politia instantelor

Instantele judecatoresti dispun de politia pusa în serviciul lor.

SECTIUNEA a 2-a

Ministerul Public

ARTICOLUL 131

Rolul Ministerului Public

(1) În activitatea judiciara, Ministerul Public reprezinta interesele generale ale societatii si apara ordinea de drept, precum si drepturile si libertatile cetatenilor.

(2) Ministerul Public își exercita atributiile prin procurori constituiti în parchete, în conditiile legii.

(3) Parchetele functioneaza pe lângă instantele de judecata, conduc si supravegheaza activitatea de cercetare penala a politiei judiciare, în conditiile legii.

ARTICOLUL 132

Statutul procurorilor

(1) Procurorii își desfasoara activitatea potrivit principiului legalitatii, al imparțialitatii si al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justitiei.

(2) Functia de procuror este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învatamântul superior.

SECȚIUNEA a 3-a
Consiliul Superior al Magistraturii

ARTICOLUL 133

Rolul și structura

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției.
- (2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:
- a) 14 sunt aleși în adunările generale ale magistratilor și validați de Senat; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecatori și una pentru procurori; prima secție este compusă din 9 judecatori, iar cea de-a doua din 5 procurori;
- b) 2 reprezentanți ai societății civile, specialiști în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală, aleși de Senat; aceștia participă numai la lucrările în plen;
- c) ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.
- (3) Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistrații prevăzuți la alineatul (2) litera a).
- (4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.
- (5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.
- (6) Președintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă.
- (7) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile, cu excepția celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2).

ARTICOLUL 134

Atributii

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii.
- (2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot.
- (3) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție.
- (4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește și alte atribuții stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenței justiției.

TITLUL IV
Economia și finanțele publice

ARTICOLUL 135

Economia

- (1) Economia României este economie de piață, bazată pe liberă inițiativă și concurență.
- (2) Statul trebuie să asigure:
- a) libertatea comerțului, protecția concurenței loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producție;
- b) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;
- c) stimularea cercetării științifice și tehnologice naționale, a artei și protecția dreptului de autor;
- d) exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național;
- e) refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic;
- f) crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții;
- g) aplicarea politicilor de dezvoltare regională în concordanță cu obiectivele Uniunii Europene.

ARTICOLUL 136

Proprietatea

- (1) Proprietatea este publică sau privată.
- (2) Proprietatea publică este garantată și ocrotită prin lege și aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.
- (3) Bogațiile de interes public ale subsolului, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil, de interes național, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, precum și alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.
- (4) Bunurile proprietate publică sunt inalienabile. În condițiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori instituțiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea, ele pot fi date în folosință gratuită instituțiilor de utilitate publică.

(5) Proprietatea privata este inviolabila, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 137

Sistemul financiar

(1) Formarea, administrarea, întrebuintarea si controlul resurselor financiare ale statului, ale unitatilor administrativ-teritoriale si ale institutiilor publice sunt reglementate prin lege.

(2) Moneda nationala este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. În conditiile aderarii la Uniunea Europeana, prin lege organica se poate recunoaste circulatia si înlocuirea monedei nationale cu aceea a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 138

Bugetul public national

(1) Bugetul public national cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurarilor sociale de stat si bugetele locale ale comunelor, ale oraselor si ale judetelor.

(2) Guvernul elaboreaza anual proiectul bugetului de stat si pe cel al asigurarilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobarii Parlamentului.

(3) Daca legea bugetului de stat si legea bugetului asigurarilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel putin 3 zile înainte de expirarea exercitiului bugetar, se aplica în continuare bugetul de stat si bugetul asigurarilor sociale de stat ale anului precedent, pâna la adoptarea noilor bugete.

(4) Bugetele locale se elaboreaza, se aproba si se executa în conditiile legii.

(5) Nici o cheltuiala bugetara nu poate fi aprobata fara stabilirea sursei de finantare.

ARTICOLUL 139

Impozite, taxe si alte contributii

(1) Impozitele, taxele si orice alte venituri ale bugetului de stat si ale bugetului asigurarilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.

(2) Impozitele si taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau judetene, în limitele si în conditiile legii.

(3) Sumele reprezentând contributiile la constituirea unor fonduri se folosesc, în conditiile legii, numai potrivit destinatiei acestora.

ARTICOLUL 140

Curtea de Conturi

(1) Curtea de Conturi exercita controlul asupra modului de formare, de administrare si de întrebuintare a resurselor financiare ale statului si ale sectorului public. În conditiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi se solutioneaza de instantele judecatoresti specializate.

(2) Curtea de Conturi prezinta anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public national din exercitiul bugetar expirat, cuprinzând si nereguliile constatate.

(3) La cererea Camerei Deputatilor sau a Senatului, Curtea de Conturi controleaza modul de gestionare a resurselor publice si raporteaza despre cele constatate.

(4) Consilierii de conturi sunt numiti de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Membrii Curtii de Conturi sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe toata durata acestuia. Ei sunt supusi incompatibilitatilor prevazute de lege pentru judecatori.

(5) Curtea de Conturi se înnoieste cu o treime din consilierii de conturi numiti de Parlament, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

(6) Revocarea membrilor Curtii de Conturi se face de catre Parlament, în cazurile si conditiile prevazute de lege.

ARTICOLUL 141

Consiliul Economic si Social

Consiliul Economic si Social este organ consultativ al Parlamentului si al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organica de înfiintare, organizare si functionare.

TITLUL V

Curtea Constitutionala

ARTICOLUL 142

Structura

(1) Curtea Constitutionala este garantul suprematiei Constitutiei.

(2) Curtea Constitutionala se compune din noua judecatori, numiti pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.

(3) Trei judecatori sunt numiti de Camera Deputatilor, trei de Senat si trei de Presedintele României.

(4) Judecatorii Curtii Constitutionale aleg, prin vot secret, presedintele acesteia, pentru o perioada de 3 ani.

(5) Curtea Constitutionala se înnoieste cu o treime din judecatorii ei, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 143

Conditii pentru numire

Judecatorii Curtii Constitutionale trebuie sa aiba pregatire juridica superioara, înalta competenta profesionala si o vechime de cel putin 18 ani în activitatea juridica sau în învatământul juridic superior.

ARTICOLUL 144

Incompatibilitati

Functia de judecator al Curtii Constitutionale este incompatibila cu oricare alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învatământul juridic superior.

ARTICOLUL 145

Independenta si inamovibilitatea

Judecatorii Curtii Constitutionale sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe durata acestuia.

ARTICOLUL 146

Atributii

Curtea Constitutionala are urmatoarele atributii:

- a) se pronunta asupra constitutionalitatii legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a Guvernului, a Înaltei Curti de Casatie si Justitie, a Avocatului Poporului, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori, precum si, din oficiu, asupra initiativelor de revizuire a Constitutiei;
- b) se pronunta asupra constitutionalitatii tratatelor sau altor acorduri internationale, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;
- c) se pronunta asupra constitutionalitatii regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui grup parlamentar sau a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;
- d) hotaraste asupra exceptiilor de neconstitutionalitate privind legile si ordonantele, ridicate în fata instantelor judecatoresti sau de arbitraj comercial; exceptia de neconstitutionalitate poate fi ridicata si direct de Avocatul Poporului;
- e) solutioneaza conflictele juridice de natura constitutionala dintre autoritatile publice, la cererea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a primului-ministru sau a presedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;
- f) vegheaza la respectarea procedurii pentru alegerea Presedintelui României si confirma rezultatele sufragiului;
- g) constata existenta împrejurarilor care justifica interimatul în exercitarea functiei de Presedinte al României si comunica cele constatate Parlamentului si Guvernului;
- h) da aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din functie a Presedintelui României;
- i) vegheaza la respectarea procedurii pentru organizarea si desfasurarea referendumului si confirma rezultatele acestuia;
- j) verifica îndeplinirea conditiilor pentru exercitarea initiativei legislative de catre cetateni;
- k) hotaraste asupra contestatiilor care au ca obiect constitutionalitatea unui partid politic;
- l) îndeplineste si alte atributii prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 147

Deciziile Curtii Constitutionale

(1) Dispozitiile din legile si ordonantele în vigoare, precum si cele din regulamente, constatate ca fiind neconstitutionale, îsi înceteaza efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curtii Constitutionale daca, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, dupa caz, nu pun de acord prevederile neconstitutionale cu dispozitiile Constitutiei. Pe durata acestui termen, dispozitiile constatate ca fiind neconstitutionale sunt suspendate de drept.

(2) În cazurile de neconstitutionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat sa reexamineze dispozitiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curtii Constitutionale.

(3) În cazul în care constitutionalitatea tratatului sau acordului international a fost constatata potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei exceptii de neconstitutionalitate. Tratatul sau acordul international constatat ca fiind neconstitutional nu poate fi ratificat.

(4) Deciziile Curtii Constitutionale se publica în Monitorul Oficial al României. De la data publicarii, deciziile sunt general obligatorii si au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI Integrarea euroatlantica

ARTICOLUL 148

Integrarea în Uniunea Europeana

(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferarii unor atributii catre institutiile comunitare, precum si al exercitarii în comun cu celelalte state membre a competentelor prevazute în aceste tratate, se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

(3) Prevederile alineatelor (1) și (2) se aplică, în mod corespunzător, și pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului (2).

(5) Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea să fie supuse aprobării instituțiilor Uniunii Europene.

ARTICOLUL 149

Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptată în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaților și senatorilor.

TITLUL VII

Revizuirea Constituției

ARTICOLUL 150

Inițiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constituției poate fi inițiată de Președintele României la propunerea Guvernului, de cel puțin o patrimă din numărul deputaților sau al senatorilor, precum și de cel puțin 500.000 de cetățeni cu drept de vot.

(2) Cetățenii care inițiază revizuirea Constituției trebuie să provină din cel puțin jumătate din județele țării, iar în fiecare din aceste județe sau în municipiul București trebuie să fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative.

ARTICOLUL 151

Procedura de revizuire

(1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere.

(2) Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei patrimi din numărul deputaților și senatorilor.

(3) Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

ARTICOLUL 152

Limitele revizuirii

(1) Dispozițiile prezentei Constituții privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii.

(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

(3) Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război.

TITLUL VIII

Dispoziții finale și tranzitorii

ARTICOLUL 153

Intrarea în vigoare

Prezenta Constituție intră în vigoare la data aprobării ei prin referendum. La aceeași dată, Constituția din 21 august 1965 este și rămâne în întregime abrogată.

ARTICOLUL 154

Conflictul temporal de legi

(1) Legile și toate celelalte acte normative rămân în vigoare, în măsura în care ele nu contravin prezentei Constituții.

(2) Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislației cu prezenta Constituție și va face Parlamentului sau, după caz, Guvernului, propuneri corespunzătoare.

ARTICOLUL 155

Dispoziții tranzitorii

(1) Proiectele de legi și propunerile legislative în curs de legiferare se dezbate și se adoptă potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.

(2) Instituțiile prevăzute de Constituție, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi.

(3) Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplica începând cu urmatorul mandat prezidențial.

(4) Dispozițiile cu privire la Înalta Curte de Casație și Justiție vor fi aduse la îndeplinire în cel mult 2 ani de la data intrării în vigoare a legii de revizuire.

(5) Judecătorii în funcție ai Curții Supreme de Justiție și consilierii de conturi numiți de Parlament își continuă activitatea până la data expirării mandatului pentru care au fost numiți. Pentru asigurarea înnoirii Curții de Conturi din 3 în 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi aceștia vor putea fi numiți pentru încă un mandat de 3 ani sau de 6 ani.

(6) Până la constituirea instanțelor judecătorești specializate, litigiile rezultate din activitatea Curții de Conturi vor fi soluționate de către instanțele judecătorești ordinare.

ARTICOLUL 156

Republicarea Constituției

Legea de revizuire a Constituției se publică în Monitorul Oficial al României în termen de 5 zile de la data adoptării. Constituția, modificată și completată, după aprobarea prin referendum, se republică de către Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dându-se textelor o nouă numerotare.

